

ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО ФАХІВЦЯ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

У статті показано, що підготовка фахівців із профільною вищою екологічною освітою є необхідною складовою сталого розвитку суспільства. Визначено і охарактеризовано компоненти професійної компетентності майбутнього фахівця-еколога.

Ключові слова: сталий розвиток, підготовка фахівців-екологів, професійна компетентність.

Voytovych O. P. Training of the competent professionals environmentalist as a basic sustainable development

At the article shows that the training of the environmentalist is an essential component of sustainable development. Defined and characterized components of professional competence of future environmentalist.

Key words: sustainable development, environmental training, professional competence.

Бажання людства до стрімкого економічного зростання призвело до низки глобальних екологічних проблем, серед яких варто виділити різке потепління, кислотні дощі, зменшення біорізноманіття, зниження родючості ґрунтів, ріст захворюваності населення, перевищення смертності над народжуваністю. У зв'язку з цим пріоритетним напрямком розвитку суспільства є сталість, тобто такий розвиток, при якому задоволення матеріальних потреб людства дасть можливість природним екосистемам відновлюватись і не буде загрози для майбутніх поколінь.

В контексті сталого розвитку суспільства актуальності набуває підвищення рівня екологічної освіти та культури населення. У таких умовах екологічна освіта має стати основним чинником, що дасть змогу людству змінити підходи до господарської діяльності. Важливу роль в освіті сталого розвитку відіграє вища екологічна освіта. Згідно Концепції екологічної освіти України [3] вища екологічна освіта є продовженням базової середньої освіти на вищому рівні з метою формування у студентів екологічної культури, глибоких екологічних знань та біосферного світогляду, підготовка фахівців у всіх сферах екологічної практичної управлінської, освітньої та наукової діяльності.

Звідси слідує, що вища екологічна освіта, з одного боку, спрямована на формування екологічної культури фахівців різних спеціальностей, а з іншого, забезпечує підготовку фахівців із профільною вищою екологічною освітою. Безумовно, найважливішою функцією профільної вищої екологічної освіти є підготовка компетентних фахівців-екологів, які здатні кваліфіковано застосувати свої знання у професійній діяльності. Підготовка творчих, самостійних,

відповідальних фахівців-екологів, здатних ефективно працювати над вирішенням професійних екологічних завдань можлива на забезпеченні навчання студентів на засадах компетентнісного підходу.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з підготовки майбутніх фахівців дозволяє зробити висновок, що поняття «компетентність» відображає певний рівень професіоналізму фахівця. Для набуття професіоналізму звичайно необхідні відповідні здібності, творча активність, бажання оволодівати майбутньою професією та удосконалювати власну майстерність. Дослідники цієї проблеми наголошують [1], що професіоналізм не обмежується лише характеристиками висококваліфікованої праці, він є особливим світоглядом людини, а необхідною його складовою виступає професійна компетентність.

Поняття «професійна компетентність» не має однозначного тлумачення. Тому можна навести наступні визначення професійної компетентності:

- система здібностей, необхідних фахівцю (Н. Кузьміна);
- певний рівень освіченості спеціаліста (Б. Гершунський);
- формування індивідуальних способів самоствердження у професійному середовищі (І. Бічева);
- сукупність професійних знань, умінь і навичок, а також засобів виконання професійної діяльності (Ю. Афанасьєв);
- знання, уміння, навички, професійно значущі якості особистості фахівця, що забезпечують виконання ним власних професійних обов'язків (Т. Браже);
- сукупність потенційних емоційних, пізнавальних та психомоторних дій ефективної діяльності (М. Альге, Ф. Мар'є);
- знання і вміння з різнобічних сфер життєдіяльності, що необхідні для формування вмінь здійснення діяльності творчого рівня (М. Чаплак);
- професійні знання, уміння і навички та сукупності особистісних можливостей і досвіту фахівця (П. Горкуненко);
- система психічних якостей і станів, в якій виражається єдність теоретичної і практичної готовності фахівця до здійснення професійної діяльності і здатності виконувати необхідні для цього дії (Т. Савінова, А. Яшкова).

В педагогічному словнику професійну компетентність розглядають як інтегративну характеристику ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця [2].

На нашу думку, таке визначення професійної компетентності вдало пояснює єдність практичної та особистісної готовності особистості до якісного виконання професійної діяльності. Тобто, професійна компетентність фахівця визначається його здатністю застосувати наявні знання, уміння і навички для досягнення високих результатів в професійній діяльності, реалізувавши при цьому свій особистісний потенціал.

Враховуючи вище сказане, вважаємо, що професійна компетентність майбутнього фахівця-еколога складається з таких компонентів:

- системи фундаментальних знань з екологічних, природничих, технічних та правових дисциплін;
- практичних професійних умінь та навичок (знання методів екологічного аналізу, уміння проводити моніторинг та оцінку стану довкілля, уміння визначати джерела і шляхи надходження у навколишнє природне середовище шкідливих компонентів, уміння прогнозувати наслідки екологічних катастроф, уміння застосовувати інформаційні технології в професійній діяльності, уміння забезпечувати необхідний рівень охорони праці та індивідуальної безпеки у разі виникнення типових небезпечних ситуацій);
- готовності приймати рішення, які забезпечують виконання професійних обов'язків;
- сформованих особистісних якостей (інтерес до професії, наполегливість, відповідальність, знання етикету, толерантність, адекватна самооцінка, впевненість у собі, комунікативність, критичність, гнучкість, власна мотивація).

Безперечно, що засади сталого розвитку суспільства визначають якісно нові вимоги до професійної підготовки фахівців-екологів, що визначається специфікою їх професійних обов'язків орієнтованих на збереження і охорону навколишнього природного середовища, вирішення екологічних проблем та гармонійний розвиток суспільства.

1. Голубенко О. Освітні стандарти як інтерфейс між освітою та сферою праці / О. Голубенко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=624>.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник./С. У. Гончаренко. – Видання друге, доповнене й виправлене. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552с.
3. Концепція екологічної освіти України //Екологія і ресурси: Зб. наук.праць. – Укр. ін-т дослідження навколишнього середовища і ресурсів. – К.: Вид-во «Сталь», №4. – 2002. – С. 5-25.